

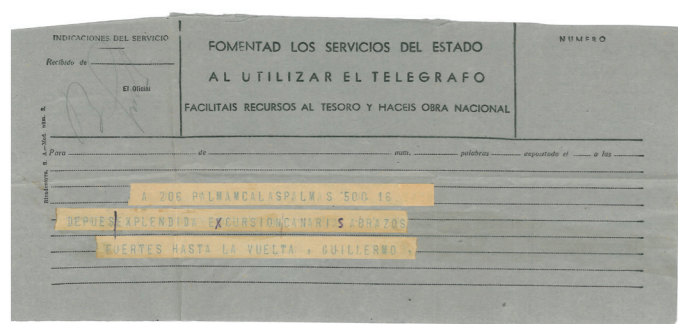
3 ELS PRIMERS PORTS: DESCOBERTES, EXPERIÈNCIES I CONTACTES

UNA MATEIXA IL·LUSIÓ I MÚLTIPLES INTERESSOS

Les conferències -de Literatura i d'Història i també de Medicina o Antropologia- anaven preparant l'arribada als ports. El Dr. De las Barras y de Aragón portava un diari on va recollir puntualment totes les activitats de bord i dels països visitats. A cada port, les sortides estaven programades atenent les disciplines d'estudiants i professors: mentre uns visitaven departaments d'Humanitats de les diverses Universitats, altres anaven a veure Hospitals o centres de salut, i uns tercers s'interessaven per obres d'enginyeria o aspectes urbanístics, antropològics, etc.

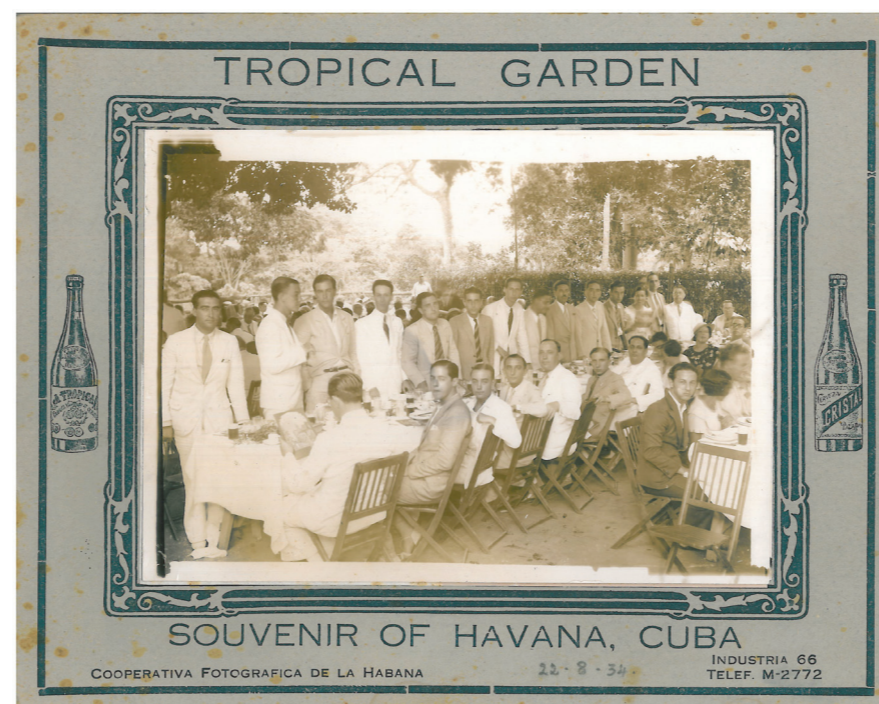
Els viatgers universitaris establien contactes tant amb el seu país d'origen com amb els ports de destí. I ho feien amb els mitjans de l'època: cablegrames, radiogrames, cartes... Els familiars rebien cròniques puntualíssimes on narraven les activitats fetes i les impressions viscudes pels seus fills o germans. També el vaixell imprimia diaris amb notícies o cròniques escrites pels expedicionaris.

El periple era ambiciós i molt variat. Després de Canàries, el salt a Amèrica. Puerto Rico, Santo Domingo, Veneçuela... Fan contactes molt interessants, tant culturals com científics o polítics. I s'emporten alguna sorpresa desagradable, com la que va tenir lloc a Veneçuela.

4 ÚLTIMES ETAPES. ARRIBADA I REPERCUSSIONS VIVÈNCIES, TORNADA... I NOUS PROJECTES

Cada nou port suposava la confirmació dels seus aprenentatges o bé la trobada amb un univers inesperat i complex. Van entrar en contacte amb cultures i llengües diferents i van fer descobriments que els sorprengueren. Era clara també la consciència que el "Marqués de Comillas" portava una ambaixada cultural de la Segona República i de la Universitat Autònoma de Barcelona. Les autoritats de cada país organitzaven recepcions, conferències o trobades diverses. Cuba, en particular, els obsequià amb una rebuda molt càlida i profitosa. Nova York va ser un capítol a part: l'arribada a un món ben conegut per pel·lícules i llibres els va fascinar literalment.

I, al final, la tornada a Barcelona, tot pensant en noves possibilitats de viatges universitaris. Es preparà un relat puntual i precís del Creuer, en dues llengües, per difondre la riquesa de l'experiència, i el Ministerio de Instrucción Pública s'interessà per la naturalesa del viatge realitzat. Comença a albirar-se l'organització de nous projectes: el Creuer a Extrem Orient, programat per a l'estiu del 1935, i la vinguda d'estudiants de la Universitat de Puerto Rico a Espanya (un dels fruits del Creuer del 1934). La data prevista: estiu del 1936. La Guerra Civil estroncà aquest projecte, com tants d'altres.

Aquesta exposició vol mostrar que la llavor ben conservada, pot donar fruit, malgrat el pas del temps. Fer-ho possible està en les mans de tots nosaltres.

CREUER TRANSATLÀNTIC UNIVERSITARI DEL 1934

EXPOSICIÓ COMMEMORATIVA

DEL 16 DE FEBRER AL 26 DE MARÇ DE 2015

UNIVERSITAT DE BARCELONA, EDIFICI HISTÒRIC, BIBLIOTECA DE LLETRES

GRAN VIA DE LES CORTS CATALANES, 585 (BARCELONA)

MOSTRA VIRTUAL A:

[HTTP://CRAI.UB.EDU/CA/CONEIX-EL-CRAI/BIBLIOTEQUES/BIBLIOTECA-LLETRES/CREUER-1934](http://crai.uib.edu/ca/coneix-el-crai/biblioteques/biblioteca-lletres/creuer-1934)

80 ANYS D'UN CREUER MEMORABLE

Aquesta exposició evoca els 80 anys del Creuer Transatlàntic a Amèrica: una iniciativa de la Universitat de Barcelona, Autònoma en aquell moment. L'objectiu era que un grup d'estudiants de diverses disciplines, així com professionals de diferents àmbits, poguessin visitar alguns ports d'Amèrica del Sud, Central i del Nord per aprendre sobre el terreny qüestions que havien intuït en les seves aules.

El vaixell, el "Marqués de Comillas", de la Compañía Trasatlántica, es convertiria durant uns dies en una universitat flotant, on s'oferirien petits cicles temàtics de conferències. La idea estava basada en un aprenentatge des del coneixement directe de la realitat, la interdisciplinarietat com a terreny dialèctic i les noves formes d'acostament als estudis, és a dir, uns pressupostos educatius molt vinculats als corrents defensats per la Institución Libre de Enseñanza i els moviments catalans de renovació pedagògica, alguns dels quals són imitats avui dia, d'altres encara som lluny d'assolir-los.

El creuer va durar cinquanta dies; el dirigia el Dr. Àngel Ferrer i Cagigal (Degà de la Facultat de Medicina), auxiliat per dos joves professors de Filosofia i Lletres: Guillem Díaz-Plaja i Jaume Vicens Vives. La Compañía Trasatlántica va recolzar el projecte i va facilitar passatges a un preu molt reduït; el Patronat de la Universitat i la Generalitat van oferir beques. Van participar-hi un centenar de viatgers, entre professionals i estudiants, provinents de la Universitat de Barcelona i d'altres llocs de l'Estat.

Amb aquestes fotografies, cartes, prospectes, quaderns de bitàcola i tots els documents en general pretenem un acostament a aquella experiència a través dels seus protagonistes. Volem que els espectadors d'avui siguin conscients d'una manera d'entendre l'educació i que observin unes formes de civisme, de coneixement i de gust pel viure, les quals responien a un model ben avançat i constitueixen encara un esplèndid referent per a la societat actual.

CRÈDITS

Comissaris: Ana Díaz-Plaja Taboada i Marcelino Jiménez León.

Edició: María José Díaz-Plaja Taboada.

Organització i arxiu: Aurora i Victoria Díaz-Plaja Taboada (Arxiu Díaz-Plaja); Daniel Marías (Universidad Carlos III de Madrid).

Estudiant en pràctiques: María del Mar Merino Escobar (Màster de Gestió Cultural, Facultat d'Economia i Empresa, UB).

Disseny gràfic: Júlia Ruiz Soto.

Agraïments: CRAI UB-Biblioteca de Lletres, Arxiu Històric de la UB, Unitat d'Estudis Biogràfics de la UB, Museu Marítim de Barcelona, Real Jardín Botánico de Madrid, Arxiu M. Serrallonga, Xavier Matias-Guiu i Rosa M. Martí Laborda; Conchita i Guillermo Díaz-Plaja Taboada.

Tots els materials, excepte que s'indiqui una altra cosa, procedeixen de l'Arxiu Guillem Díaz-Plaja (Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona).

1 PRECEDENTS I PREPARATIUS DEL VIATGE

LA UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA ES FA A LA MAR

L'estiu de 1933, la Facultat de Filosofía y Letras de la Universidad de Madrid organitzava el primer creuer universitari pel Mediterrani. A més dels estudiants propis, el creuer va reunir universitaris de diversos llocs, entre ells una representació de la Universitat de Barcelona. El ressò fou enorme: tant la premsa del moment com la publicació immediata de diaris del viatge amplificaren la seva importància.

Amb la guerra civil, l'exili i la repressió franquista, el record del Creuer del 1933 es va anar apagant (tot i que sempre se'n va mantenir viva una espurna), però a partir de 1995, diverses publicacions i exposicions monogràfiques en renoven l'interès. Així mateix, el Creuer de 1933 esdevé una referència obligada en moltes exposicions sobre organitzadors o expedicionaris, o fins i tot en obres de creació literària.

Animada per l'èxit del Creuer de 1933, la Universitat Autònoma de Barcelona, n'organitza el seu per a l'estiu del 1934, sota la direcció del Dr. Àngel Ferrer i Cagigal, Degà de la Facultat de Medicina, i amb la col·laboració de dos joves professors de la Facultat de Filosofia i Lletres: Guillem Díaz-Plaja i Jaume Vicens Vives. El destí: Amèrica. El Comte de Güell, President de la Compañía Trasatlántica, s'engresca en el projecte i posa el vaixell "Marqués de Comillas" a disposició dels universitaris. L'expedició tindrà un marcat to transdisciplinari, i del que avui se'n diu transferència a la societat: estudiants de diverses carreres i de diferents llocs d'Espanya s'enrolen en el Creuer i la Universitat es multiplica en tasques de propaganda i organització a través de comunicats en premsa.

2 LA VIDA A BORD I ELS PASSATGERS

ESTUDIAR EN UN PARADÍS FLOTANT

La Universitat Autònoma de Barcelona anuncia un viatge interessant i plaent: "les millors vacances d'estiu". Per això comptaven amb un excel·lent vapor correu, ple de confort i fins i tot de luxes, impensables per a molts dels universitaris que s'hi enrolaven. Cal recordar que, en aquell moment, un creuer només estava a l'abast de persones amb moltes possibilitats econòmiques. Els viatgers es fotografiaven satisfets a coberta o anant cap al menjador, en grups o en parella. El vaixell tenia de tot: cabines, salons de fumadors, sales de música, piscina o amples cobertes per descansar. Al programa cultural, previst per fer una "universitat flotant", calia afegir l'excel·lent cuina, les festes temàtiques, els concerts tant de música clàssica com de ritmes centreamericans, els esports a coberta, la piscina i les gandules per relaxar-s'hi, els concursos, les projeccions de cinema...

Tot aquestes possibilitats eren anunciades amb programes presentats amb bon gust i millor disseny, posant extrema atenció als aspectes estètics, tipogràfics i d'estil. Un bon gust que s'estenia a la vestimenta dels viatgers, que no dubtaven a ajustar la seva roba a cada ocasió: esport o sopars de gala, visita a una ciutat o compres en un mercat. Aquesta qüestió no és secundària: l'elegància espiritual i educativa s'havia d'exterioritzar en unes formes exquisides, respectuoses i adequades. Tot un programa vital, social i cultural.

